

Radosław Bania

"John Fitzgerald Kennedy", Hugh
Brogan,
Wrocław–Warszawa–Kraków 2003 :
[recenzja]

Polityka i Społeczeństwo nr 1, 266-269

2004

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

Radosław Bania**HUGH BROGAN: *JOHN FITZGERALD KENNEDY*,
TŁUM. IRENA SCHAROCH,
OSSOLINEUM, WROCŁAW–WARSZAWA–KRAKÓW 2003, 296 SS.**

John Fitzgerald Kennedy należy do najbardziej utrwalonych w powszechnej świadomości prezydentów Stanów Zjednoczonych Ameryki w XX w. Kennedy’emy jeszcze za jego życia towarzyszyła legenda wysportowanego, pełnego życia młodego człowieka, błyskotliwego, inteligentnego i sprawnego polityka, wreszcie kochającego męża i ojca. Po jego tragicznej śmierci 22 listopada 1963 r. legenda Kennedy’ego rozwijała się dalej. Jego postać urosła do symbolu Ameryki przełomu lat pięćdziesiątych i sześćdziesiątych XX w. Ameryki ufnej we własne siły, przekonanej o swojej wyższości moralnej, gotowej podjąć każde wyzwanie, sprostać każdemu zobowiązaniu w imię obrony „wolnego świata”.

Kennedy niemal od dnia swojej śmierci stał się przedmiotem licznych analiz różnorodnego rodzaju. Przejawy uwielbienia mieszały się z odsłanianiem ciemnych kart jego życia i prezydentury, burzeniem jego legendy, i tak jest po dzień dzisiejszy. Hugh Brogan, profesor amerykanistyki University of Essex, podjął kolejną próbę zmierzenia się z postacią J. F. Kennedy’ego. Praca, która ukazała się w języku polskim w nakładzie wydawnictwa Ossolineum, została pierwotnie opublikowana w amerykańskiej serii biograficznej *Oblicza Władzy*. Impulsem, który skłonił Brogana do zajęcia się sylwetką Kennedy’ego, był upływ czasu i zmieniona sytuacja polityczna na świecie. Czynniki te, w opinii Autora biografii, spowodowały zmianę perspektywy, z jakiej można dokonać analizy dokonań amerykańskiego prezydenta. Zdaniem Brogana wiele dotychczasowych biografii Kennedy’ego, a szczególnie te powstałe w okresie zimnej wojny, nazbyt było nasiąkniętych ideologiczną opcją wyrażaną przez ich autorów. Wreszcie nadszedł czas, aby spojrzeć na dokonania Kennedy’ego, zarówno te

w zakresie polityki wewnętrznej, jak i zagranicznej, bez odpowiedniego bagażu ideologicznego będącego efektem czasów, w których przyszło mu żyć i pełnić funkcje publiczne. Co prawda Autor biografii zdaje sobie sprawę, że z różnych powodów pełna obiektywność w analizie historycznej nie jest możliwa, jednak sądzi, iż możliwe jest pełniejsze zrozumienie wyborów politycznych, jakich musiał dokonywać Kennedy oraz problemów kraju, jakim przyszło mu rządzić, i czasów, w jakich żył.

Biografia Kennedy'ego autorstwa Brogana nie jest drobiazgowym odtwarzaniem życia czy działalności politycznej amerykańskiego prezydenta. Kennedy poddawany analizie to przede wszystkim polityk, którego decyzje podejmowane w okresie sprawowania władzy prezydenckiej wpływały na życie nie tylko samych Amerykanów, ale i milionów mieszkańców całego globu. Celem Autora było wykazanie, że prezydentura Kennedy'ego była pod wszelkimi względami znacząca, a wybory, jakich dokonywano w trakcie jej trwania, zmieniły bieg historii na dobre i na złe, zaś ich efekty są wciąż odczuwalne po dzień dzisiejszy. Autor zdaje sobie też sprawę z tego, jak niełatwe jest ocenianie prezydenta, któremu nie dane było zakończyć nawet pierwszej kadencji. W tym względzie przywołał słowa, które wypowiedział osobisty sekretarz Kennedy'ego Theodore Sorensen na wieść o zabójstwie prezydenta: „nie dali mu nawet trzech lat”.

Ten, kto poszukuje drobiazgowych informacji na temat życia Kennedy'ego może się poczuć nieco zawiedziony czytając biografię. Brogan nie opisuje w sposób szczegółowy drogi życiowej swego bohatera ani też przebiegu jego kariery politycznej. Wskazuje najważniejsze wydarzenia, które zadecydowały o kształtowaniu się cech jego charakteru, zainteresowań i poglądów politycznych oraz zadecydowały o wyborze drogi życiowej. Również w rozdziałach poświęconych przebiegowi prezydentury próżno poszukiwać drobiazgowej analizy wszystkich zagadnień z zakresu polityki zagranicznej i wewnętrznej Kennedy'ego. Brogan zwraca uwagę na te, które – jego zdaniem – są najważniejsze dla uzasadnienia tezy pracy. Kennedy jako prezydent został ukazany poprzez takie zagadnienia z zakresu polityki zagranicznej jak polityka wobec Kuby, drugi kryzys berliński, kryzys rakietowy z 1962 r., konflikt indochiński. Przedmiotem analizy z zakresu polityki wewnętrznej Autor uczynił natomiast przede wszystkim zagadnienia gospodarcze oraz kwestię praw ludności kolorowej, w szczególności Afroamerykanów. W warstwie faktograficznej trudno znaleźć informacje, które wnosząby cokolwiek nowego do opisywanej wielokrotnie

problematyki. Należy podkreślić, że Autor biografii w istocie nie znalazł nowych, nieznanych dotąd źródeł.

Jednakże najbardziej interesujący w niniejszej biografii jest punkt odniesienia dla analizy dokonań Kennedy'ego. Autor oddaje głos niemal samemu prezydentowi. Zwraca uwagę na dwie prace autorstwa Kenned'ego, a mianowicie „Dlaczego Anglia spała?” oraz „Profile odwagi”. Brogan ma świadomość tego, że powyższe publikacje, chociażby pod względem głębi analizy opisywanych zagadnień, pozostawiają wiele do życzenia. Jednakże najważniejsze dla niego jest to, co mówią o samym autorze. Przede wszystkim „Profile odwagi”, analizują problem, który również stał się udziałem samego Kennedy'ego, a mianowicie problem sprawowania władzy w społeczeństwie demokratycznym, relacji pomiędzy politykiem a jego partią i wyborcami, szczególnie w sytuacji, w której jest przekonany, iż ich poglądy są niebezpiecznie błędne. Zdaniem Brogana na wiele posunięć politycznych Kennedy'ego należy spojrzeć poprzez pryzmat tej właśnie pozycji, którą należałoby potraktować jako credo polityczne przyszłego prezydenta.

Za jedną z najbardziej interesujących części biografii należy uznać rozdział końcowy poświęcony wydarzeniom związanym ze śmiercią prezydenta oraz zawierający ocenę jego dokonań z okresu prezydentury. Brogan szczędzi szczegółów dotyczących okoliczności śmierci Kennedy'ego. Nie znajdziemy tu opisu ostatniego dnia życia prezydenta, okoliczności i przebiegu zamachu. Autor zajął się innym problemem. Przede wszystkim odniósł się do różnych teorii spiskowych dotyczących kulis zamachu w Dallas. Brogan zdecydowanie odrzucił wszelkie teorie podważające raport komisji Warrena. Stwierdził, że o ile można mieć wątpliwości co do sposobu przeprowadzenia śledztwa, to jednak bez wątpienia zdołało ono dowieść, że zabójcą Kennedy'ego był Lee Harvey Oswald. Poważnym mankamentem stanowiska zajętego przez Brogana jest jednak brak przedstawienia znaczących argumentów przemawiających za odrzuceniem teorii spiskowych. Zakończenie jest jednak poświęcone przede wszystkim ocenie dokonań politycznych Kennedy'ego. Autor postawił wszakże tezę, iż prezydentura bohatera jego opracowania była znacząca chociażby ze względu na wyzwania przed nią stojące. Brogan stwierdził, że ktokolwiek przewodziłby USA w tym czasie, musiałby stawić czoła problemom, którymi zajmowała się administracja Kennedy'ego. Stany Zjednoczone na przełomie lat pięćdziesiątych i sześćdziesiątych XX w. znalazły się na takim etapie rozwoju, który wymagał rozwiązania wielu zagadnień

z zakresu problematyki wewnętrznej, takich jak chociażby prawa obywatelskie ludności kolorowej czy finansowanie opieki zdrowotnej. Próbując rozwiązywać te problemy, Kennedy starał się przekonać amerykańską klasę polityczną, jak i całe społeczeństwo o potrzebie uporańia się z nimi. Dla wielu Amerykanów Kennedy był postacią, której działalność stanowiła inspirację do podjęcia wysiłku w celu zainicjowania zmian, jakich potrzebowała Ameryka. Zdaniem Brogana zdołał on zjednać sobie serca swych obywateli na dobre i na złe i pomimo wszystkich swoich słabości, popełnianych błędów jest symbolem lepszej Ameryki, mającej wskazywać innym kierunki rozwoju, a nie narzucać własnych rozwiązań. W owej inspiracji dla życia wielu Amerykanów należy chyba upatrywać największego znaczenia prezydentury Kennedy'ego.

Biografia Kennedy'ego pióra Hugh'a Brogana jest zatem niezwykle interesującą analizą jego dokonań jako polityka. Bez wątpienia Autor pochodzi z dużą dozą sympatii do swego bohatera. Mimo wszystko nie wpływa to na ocenę całości dokonań Kennedy'ego. Brogan nie stara się za wszelką cenę usprawiedliwić jego poczynań. Autor posiada świadomość błędów, jakie popełnił 35-letni prezydent Stanów Zjednoczonych. Atutem pracy jest to, że stroni ona od taniej sensacji, nie epatuje „rewelacjami” na temat osobistego życia Kennedy'ego. Przede wszystkim jawi się on jako polityk, mąż stanu, którego pamięć jest wciąż obecna w życiu narodu, któremu przez tak krótki czas przewodził. Praca Hugh'a Brogana z całą pewnością jest pozycją, której nie sposób pominąć dla zrozumienia Ameryki drugiej połowy XX wieku.
